

20120607: Wetsvoorstel Wet verhoging AOW- en pensioenrichtleeftijd

Volgens dit wetsvoorstel gaat de AOW-leeftijd vanaf 2013 stapsgewijs omhoog naar 67 jaar in 2023. Voor de aanvullende pensioenen in de tweede en derde pijler wijzigen de fiscale regels per 1 januari 2014.

In de nieuwsbrief van mei 2012 en het artikel "Het Lenteakkoord: gevolgen voor AOW, Pensioenen, Vitaliteitspakket, Zorgverzekering en Ziektewet" kon u hierover al lezen. Hieronder vindt u een uitwerking van en toelichting op dit wetsvoorstel. De regering streeft er naar dit wetsvoorstel nog voor het zomerreces 2012 in beide kamers der Staten-Generaal te behandelen.

AOW

Bij de invoering van de AOW in 1957 werd er al gesproken over een mogelijke verhoging van de AOW-leeftijd. Sinds de invoering van de AOW is de levensverwachting van 65-plussers al met 5 jaar gestegen en zal waarschijnlijk nog verder stijgen.

Daarnaast neemt het aantal 65-plussers met ongeveer 2 miljoen toe terwijl het aantal werkenden (beroepsbevolking) met 1 miljoen afneemt. Nu staan er tegenover elke AOW'er nog 4 werkenden, in 1957 waren dat er ruim 6. Op het hoogtepunt van de vergrijzing (2040) zijn dat er waarschijnlijk nog slechts 2. De kosten van de AOW zijn nu ongeveer 30 miljard euro, maar die zullen naar verwachting oplopen tot ongeveer 50 miljard euro in 2040.

De betaalbaarheid komt steeds meer onder druk te staan, maar ook de solidariteit tussen verschillende groepen in de samenleving.

Een verhoging van de AOW-leeftijd is dus onvermijdelijk. In het vorig jaar gesloten Pensioenakkoord is overeengekomen dat de AOW-leeftijd in 2020 naar 66 gaat en waarschijnlijk in 2025 naar 67. Sinds dit akkoord zijn de overheidsfinanciën sterk verslechterd, de problemen zijn omvangrijk en acuut. De overheid verwacht van iedereen een bijdrage. Daarom gaat de AOW-leeftijd volgens dit wetsvoorstel al vanaf 2013 geleidelijk omhoog. Dit is volgens (demissionair) minister Kamp (SZW) ook rechtvaardig, omdat hiermee wordt voorkomen dat de rekening geheel wordt doorgeschoven naar de 55-minners. Die krijgen ook te nog te maken met fors stijgende zorgkosten en de afbetaling van een grote staatsschuld.

AOW-leeftijd

De AOW-leeftijd stijgt vanaf 2013 als volgt:

- 2013 65 jaar en 1 maand
- 2014 65 jaar en 2 maanden
- 2015 65 jaar en 3 maanden
- 2016 65 jaar en 5 maanden
- 2017 65 jaar en 7 maanden
- 2018 65 jaar en 9 maanden
- 2019 66 jaar
- 2020 66 jaar en 3 maanden
- 2021 66 jaar en 6 maanden
- 2022 66 jaar en 9 maanden
- 2023 67 jaar

Een verdere verhoging van de AOW-leeftijd is afhankelijk van de toename van de levensverwachting. Met behulp van de in de wet vastgelegde formule wordt jaarlijks bepaald of de AOW-leeftijd na 2023

verder stijgt. Uiterlijk 1 januari 2019 wordt vastgesteld of de AOW-leeftijd in 2024 verder omhoog gaat. Als de levensverwachting minder dan 3 maanden toeneemt, vindt er geen verhoging plaats in 2024. Bij een toename met ten minste 3 maanden stijgt de AOW-leeftijd in 2024 met 3 maanden, dus naar 67 jaar en 3 maanden. Een eventuele verhoging gaat telkens 5 jaar na de uiterste datum van vaststelling in. Op dezelfde wijze wordt in de jaren daarna vastgesteld of de AOW-leeftijd verder stijgt met 3 maanden in 2025, 2026 enzovoorts. Bij een daling van de levensverwachting vindt er geen verlaging van de AOW-leeftijd plaats.

Voorschotregeling

Voor de jaren 2013 tot en met 2015 komt er als overgangsregeling een voorschotregeling. Degenen die in 2013 65 jaar worden kunnen een voorschot krijgen op de AOW vanaf de 65e verjaardag. Dit voorschot wordt verstrekt in de vorm van een renteloze lening en wordt verrekend met de AOW-uitkering over de eerste 6 volledige kalendermaanden na het bereiken van de AOW-gerechtigde leeftijd. In 2014 en 2015 kan er over respectievelijk 2 en 3 maanden een voorschot worden gekregen en vindt er een verrekening plaats over een periode van respectievelijk één jaar en anderhalf jaar. Volgens de minister ligt ook in de periode van verrekening van het voorschot het netto-inkomen (inclusief MKOB) nog iets boven het bijstandsniveau van een 65-minner, zelfs voor mensen zonder aanvullend pensioen of overig inkomen.

Deze voorschotregeling komt volgens demissionair minister Kamp ook tegemoet aan mogelijke overgangsproblemen voor degenen die een VUT- of prepensioenuitkering krijgen tot leeftijd 65. De huidige fiscale facilitering van VUT- en prepensioenregelingen geldt vanaf 2006 alleen voor werknemers die voor 1 januari 1950 zijn geboren. Die worden uiterlijk op 31 december 2014 65 jaar en kunnen in geval van een inkomensgat gebruik maken van de voorschotregeling.

Bijstandsgerechtigden worden niet verplicht om gebruik te maken van de voorschotregeling.

(Bijzondere) bijstand

Mensen die onvoldoende middelen hebben om tot de AOW-leeftijd in het bestaan te voorzien, kunnen een beroep doen op de (bijzondere) bijstand. Om hiervoor in aanmerking te komen moeten zij aan bepaalde voorwaarden voldoen. Hierbij geldt wel een middelen- en vermogenstoets, maar in geval van bijzondere bijstand hebben gemeenten beleidsruimte om hiervan af te wijken. De Sociale Verzekeringsbank (SVB) zal de groep ouderen met weinig voorbereidingstijd actief benaderen.

Partnertoeslag

Voor degenen die als gevolg van de versnelde verhoging van de AOW-leeftijd geen partnertoeslag ontvangen, blijft de partnertoeslag beschikbaar. Het gaat hier om degenen die in november of december 2014 65 jaar worden.

De partnertoeslag is beschikbaar voor AOW-gerechtigden met een jongere partner die weinig of geen inkomen heeft. In 1995 is al besloten dat vanaf 2015 voor AOW-gerechtigde geen recht op partnertoeslag meer kan ontstaan. De partnertoeslag ontvangt de AOW-gerechtigde tot het moment dat de jongere partner zelf recht krijgt op een AOW-pensioen. De duur van de AOW-partnertoeslag zal aansluiten op de voor de partner geldende AOW-leeftijd.

Opbouw AOW

De opbouw van de AOW vindt nu plaats tussen leeftijd 15 en 65. Ingezetenen en personen die in Nederland werken bouwen in die periode elk jaar 2% AOW-pensioen op. De opbouwperiode van de AOW blijft 50 jaar, maar de aanvangsleeftijd zal meeschuiven met de verhoging van de AOW-leeftijd.

De verschuiving van de opbouwperiode heeft voor mensen die hun hele leven in Nederland wonen geen effect. Personen die zich later in Nederland hebben gevestigd kunnen in principe langer en dus meer AOW-pensioen opbouwen. Degenen die voor hun 65e emigreren of zijn geëmigreerd kunnen te

maken krijgen met een kortere opbouwperiode. Of men uiteindelijk minder pensioen opbouwt is sterk afhankelijk van het land waarheen men is geëmigreerd. Het is goed mogelijk dat men in dat land ook tot op latere leeftijd pensioen kan opbouwen.

Ook de vrijwillige verzekering AOW wordt aangepast aan de nieuwe AOW-leeftijd.

Flexibele AOW-leeftijd en extra verhoging AOW

Het Pensioenakkoord ging uit van een flexibele AOW-leeftijd en een extra verhoging van de AOW. De mogelijkheid om de AOW-uitkering eerder of later in te laten gaan komt niet terug in dit wetsvoorstel.

Ook de extra verhoging van de AOW-uitkering met jaarlijks 0,6% tot 2028 is niet opgenomen.

Aanvullende pensioenen (tweede pijler)

Het fiscale kader voor de aanvullende pensioenen, het zogenoemde Witteveenkader, wijzigt per 1 januari 2014. De pensioenrichtleeftijd gaat omhoog en de fiscaal maximale opbouwpercentages gaan omlaag. Per saldo gaat de overheid structureel 700 miljoen euro besparen op de fiscale facilitering voor aanvullend pensioen.

Pensioenrichtleeftijd

De pensioenrichtleeftijd gaat per 1 januari 2014 naar 67. Opgebouwde pensioenaanspraken tot 2014 worden gerespecteerd. De pensioenrichtleeftijd wordt daarna jaarlijks aangepast aan de geraamde gemiddelde resterende levensverwachting. Als deze levensverwachting met ten minste 1 jaar is toegenomen, gaat de pensioenrichtleeftijd een jaar later met één jaar omhoog. Dit betekent dat de pensioenrichtleeftijd in 2015 naar 68 kan stijgen. Een verhoging van de pensioenrichtleeftijd vindt dus in stappen van een jaar plaats.

Vervroeging van het ouderdomspensioen blijft wel mogelijk, mits het pensioen actuarieel wordt herrekend. Ook uitstel van het pensioen blijft mogelijk. Hierdoor kunnen werknemers keuzes maken ten aanzien van de gewenste leeftijd voor (deeltijd) pensionering.

Opbouwpercentages

De jaarlijkse maximum opbouwpercentages worden per 1 januari 2014 voor eindloon- en middelloonregelingen verlaagd. De nieuwe maximum opbouwpercentages voor een:

	<u>Eindloonregeling</u>	<u>Middelloonregeling</u>
• Ouderdomspensioen:	1,9%	2,15%
• Partnerpensioen:	1,33%	1,51%
• Wezenpensioen:	0,27%	0,3%

Ook voor beschikbare premieregelingen gaan de maximale premiepercentages omlaag, maar die zijn nog niet bekend.

Overschrijding wettelijke maxima ouderdomspensioen

Een overschrijding van de wettelijke maxima voor het ouderdomspensioen (100%-grens) is toegestaan als deze het gevolg is van een aanpassing van de in de pensioenregeling aan de nieuwe pensioenrichtleeftijd. Hierdoor is het mogelijk om opgebouwde pensioenaanspraken collectief om te zetten naar de nieuwe pensioenrichtleeftijd.

Deelnemingsjarenpensioen

Bij de invoering van de Wet aanpassing fiscale behandeling VUT/prepensioen en introductie levensloopregeling (Wet VPL) is het 40-deelnemingsjarenpensioen geïntroduceerd. Onder bepaalde voorwaarden kan er in aanvulling op het ouderdomspensioen een fiscaal gefaciliteerd 40-deelnemingsjarenpensioen worden opgebouwd. Deze faciliteit is vooral bedoeld voor werknemers in zware beroepen die al op jonge leeftijd zijn gaan werken.

In het kader van de verhoging van de AOW- en pensioenrichtleeftijd worden ook bij het 40-deelnemingsjarenpensioen de relevante grenzen gewijzigd (leeftijds- en deelnemingsjaren criterium). Bij iedere wijziging van de AOW-leeftijd wordt zowel het vereiste aantal deelnemingsjaren als het leeftijds criterium op overeenkomstige wijze aangepast, dit geldt nog niet voor de wijziging van de AOW-leeftijd per 1 januari 2013. Om redenen van uitvoerbaarheid voor pensioenuitvoerders wijzigt het deelnemingsjarenpensioen voor 2013 niet. Deze aanpassing wijkt dus af van de wijziging van de pensioenrichtleeftijd. Hiervoor is gekozen omdat werknemers anders vanaf 2014 ineens twee jaar langer moeten werken om in aanmerking te komen voor een deelnemingsjarenpensioen. De verhoging van de pensioenrichtleeftijd voor de aanvullende pensioenen geldt immers ook alleen voor de pensioenopbouw vanaf 2014. Voor de al opgebouwde pensioenrechten tot 2014 kan pensioenrichtleeftijd 65 van kracht blijven. Hierdoor zal de verhoging van de pensioenrichtleeftijd ook een geleidelijk effect hebben op de feitelijke pensioenleeftijd. Velen zullen de ingangsdatum van hun ouderdomspensioen laten aansluiten op de voor hen geldende AOW-leeftijd.

Door deze wijziging mag bijvoorbeeld per 2019 het 41-deelnemingsjarenpensioen bij ingang van het pensioen op 64-jarige leeftijd (en ten minste 41 deelnemingsjaren) 70% van het pensioengevend loon bedragen. Dit is uiteraard met inbegrip van het ouderdomspensioen en het forfaitair AOW-bedrag vanaf de AOW-gerechtigde leeftijd. In 2021, als de AOW-leeftijd 66,5 is, zal het wettelijk vereiste aantal deelnemingsjaren op 41,5 staan. De ingangsdatum van deze pensioenvorm is dan 64,5 jaar. Mutatis mutandis zullen zowel het deelnemingsjaren- als het leeftijds criterium deze ontwikkeling volgen.

Individuele inkomensvoorzieningen in de derde pijler

De opbouwruimte in de derde pijler wordt ook aangepast. Het maximum premiepercentage voor lijfrenten gaat in 2014 van 17% naar 15,5%. Daarna gaat dit premiepercentage steeds met 0,6% omlaag voor ieder jaar dat de pensioenrichtleeftijd met een jaar stijgt. Ook de imputatieregeling wordt aangepast, de factor waarmee de pensioenaangroei wordt vermenigvuldigd wordt verlaagd van 7,5 naar 7,2. De hoogte van deze factor wordt daarna automatisch aangepast als het maximum premiepercentage wijzigt.

De maximum dotatie aan de fiscale oudedagsreserve (FOR) wordt per 1 januari 2014 verlaagd van 12% naar 10,9%. Daarna gaat het maximum dotatiepercentage steeds met 0,4% omlaag voor ieder jaar dat de pensioenrichtleeftijd stijgt.

Overige sociale verzekeringen en voorzieningen

De overige sociale verzekeringen en voorzieningen gaan doorlopen tot de nieuwe AOW-leeftijd. Dit wordt op zo kort mogelijke termijn geregeld. Hiervoor is er een tijdelijke delegatiegrondslag in het wetsvoorstel opgenomen om de noodzakelijke aanpassingen in formele wetgeving bij algemene maatregel van bestuur vast te stellen.

Tot slot

Er komt geen wettelijke bepaling om de aansluiting van individuele en collectieve arbeidsovereenkomsten op de verhoogde AOW-leeftijd te bewerkstelligen. Het is aan de individuele werkgevers en werknemers en aan cao-partijen om hun onderlinge afspraken in lijn te brengen met de wetgeving.

De trend om langer door te werken is al ingezet. De laatste 5 jaar is de gemiddelde pensioenleeftijd al gestegen van 61 naar 63,1 jaar. Het is belangrijk dat werkgevers en werknemers samen werken aan een duurzame inzetbaarheid. Niet iedereen zal tot de pensioenrichtleeftijd (volledig) inzetbaar blijven. Langer doorwerken zal dus ook gevolgen hebben voor onder andere:

- het verzuim
- de instroom in de WIA

- het gemiddeld salarisniveau
- de betaalbaarheid van de nieuwe (pensioen)regelingen
- de opleidings- en omscholingsbudgetten

Een wijziging in de fiscale wetgeving heeft niet automatisch tot gevolg dat de pensioenregeling ook civiel juridisch wordt gewijzigd. Voor een wijziging van de pensioenovereenkomst is instemming van de Ondernemingsraad (OR) en de individuele medewerker nodig. Dit kan anders zijn als in het arbeidscontract van de medewerker is afgesproken dat een wijziging van specifieke arbeidsvoorwaarden bindend is voor de individuele medewerker als de OR hiermee heeft ingestemd.

Voldoende redenen dus voor een tijdige bezinning op het toekomstige beleid omtrent pensioenen en duurzame inzetbaarheid van medewerkers.

Het is mijn passie om samen met werkgevers en overige stakeholders een passende oplossing te vinden voor pensioenen en de overige (verzekerde) arbeidsvoorwaarden.

Hebt u vragen, opmerkingen of wilt u een afspraak maken, dan kunt u mij bereiken via:

T 0548-518191

M 06-16026504

E erik@hertgerspensioenadvies.nl

Rijssen, 7 juni 2012

Erik Hertgers
Hertgers Pensioen Advies